

1

VENETIAANS MEDITERAAN

Varen voor de kust van Kroatië bij steden als Split en Dubrovnik. Daar kan het stervensdruk zijn. Veel minder bekend is de archipel bij Šibenik. Varend met een motorboot verkennen we het turquoise water van de Adriatische Zee en meren we af bij twee bewoonde eilandjes. Vertrek- en thuishaven voor deze tocht is de historische en charmante stad Šibenik.

KARIN ANEMA

Op de kade van Šibenik stappen we aan boord van een Jeanneau Merry Fisher 805 van acht meter, waar de gepensioneerde kapitein Zvone (71 jaar) en zijn hulpje Andreas (34 jaar) in de kajuit ons opwachten. Zvone start de motor en we zetten koers naar het St. Anthony's Channel. Ook al heet het 'kanaal' het is geen kanaal. Het is een natuurlijke zeestraat van een paar honderd meter breed die licht zigzaggend het estuarium van Šibenik met de Adriatische Zee verbindt. Met een snelheid van 8 knopen klieven we door het kristalheldere water. Het is brak en goed voor het kweken van mosselen en de extra lekkere ronde oesters, wordt ons verteld. Als we het kanaal invaren, verrijzen rechts en links steile kliffen met een enkele grot. Volgens Zvone is het niet moeilijk om in de archipel te varen. Hij heeft een dieptemeter en een kaart, meestal is het water 30 tot 60 meter diep. In het kanaal staat geringe stroming door de rivier die erin uitmondt. Verder is er slechts 40 centimeter getijdeverschil. De Adriatische zee, zegt hij, is relatief ondiep, warm en veilig. Hij en Andreas vinden Šibenik de beste plek aan de Kroatische kust: minder bekend, minder mensen en geen cruiseschepen die aanleggen. Ter vergelijking: in Split arriveren dagelijks zes cruiseschepen.

Aan het einde van het kanaal ligt de ongenaakbare driehoek van het grijze fort St. Nicholas in het water, nu UNESCO werelderfgoed. Andreas is opgegroeid in een dorp vlakbij het fort. De vesting, waar in de kelder vleermuizen en duiven rondfladderden, was zijn speeltuin, annex spookhuis. Toen het in 2017 Unesco Werelderfgoed werd en in 2019 opening voor publiek is er verlichting gekomen. Gisteren bezochten we het 16e-eeuwse fort. Overigens kan dat alleen met een boottour vanaf de kade in Šibenik. Er is een Augmented Reality-tour door het fort. Beneden, wat ooit de gevangenis was, voelt het ondanks de verlichting nog altijd unheimisch door de vleermuizen, het lekkende dak en al het vocht. Maar boven hadden we een prachtig uitzicht over de archipel. In het gloednieuwe bezoekerscentrum op het schiereiland tegenover het fort krijg je eigentijdse uitleg. Onder meer in een timelapse zie je hoe de geologie door de eeuwen heen is veranderd en de archipel is ontstaan.

BERGTOPJES

De Mistral wind waait warm in ons gezicht. Šibenik en het fort liggen inmiddels achter ons en voor ons liggen begroeide eilandjes in het water. Allen

van kalksteen en glooiend. De vele eilandjes zijn karakteristiek voor de Kroatische kust. Ze zijn ontstaan aan het eind van de laatste ijstijd toen de zee het bergachtige gebied binnendrong. In wezen zijn de eilandjes de toppen van heuvels en bergen, die merendeels onder water liggen. Het verklaart ook hun langwerpige vorm en de evenwijdige ligging aan de kustlijn. Rechts ligt een strand met een rij ouderwetse en kleurige kleedhokjes. Het lijkt wel Zweden.

TOER(V)ISME

Soms is het verboden om aan te leggen, wat wordt aangegeven met een bord met een omgekeerd anker. Maar vaak kun je ergens afmeren, ook aan boeien. Druk is het niet. Op ruime afstand passeren we zeilboten, groot en klein, en motorbootjes. Kroaten hebben, net als Zweden en Noren, vaak een boot én een tweede huisje. Ook Zvone. Hij woont in een oud huis aan de kade in Šibenik, waar hij is geboren, en heeft een nieuw huisje op een eilandje. Toch is hij het liefst in zijn oude huis aan de kade. Daar leerde hij vissen en zwemmen; daar had hij zijn eerste liefdes; daar kent hij iedereen in de buurt; daar heeft hij zijn stamkroeg waar hij koffie met zijn vrienden drinkt.

1 Met deze Jeanneau gaan we varen. 2 Andreas laat het vaargebied zien. 3 Visserman Zvone vult zijn inkomen aan door toeristen rond te varen.

2

3

4

7

5

6

8

9

4 Zlarin vanaf het water. 5 Het bord met het anker op de kop betekent dat je er niet mag aanleggen. 6 Juwelier Miro toont zijn collectie bloedkorraal. 7 Op de afvaarten van veerboot Jadrolinija zet men de klok gelijk. 8 Kleine tractoren als deze en golfkarretjes mogen onverzekerd rondrijden op Zlarin. 9 Zeilend of met een motorboot; het is fraai varen in de archipel.

Hij heeft een vissersboot van 9 en een van 7,30 meter; hij vist tussen de eilanden, want dan is hij niet te ver van huis en kan hij thuis slapen. Met deze Jeanneau passagiers meenemen is het idee van zijn dochter die in het

toerisme werkt. Vissen is altijd hard en zwaar werk en ook al heb je een grote vangst, het blijft zwaar werk. Varen met gasten is pure ontspanning. Dat we hier niet met een al doorgewinterde pretschuitkapitein van doen hebben, blijkt als we het hebben over het vissen. Hij vertelt dat er woorden zijn, die een visser nooit mag gebruiken op een boot. Dat brengt ongeluk. Als iemand die woorden wél uitspreekt, keert het schip linea recta terug en zet hij de boosdoener voor goed aan wal. Alleen al bij de gedachte aan die woorden kijkt hij verontrust. Hij leidt zichzelf af door te

wijzen op goede visplekken. 'Dáár zit inktvis... en dáár sardientjes.' Inktvis vangt hij 's nachts. "Inktvis leeft meestal in paren. Vang je er vandaag één, dan vang je morgen op dezelfde plek vaak de ander." Dan passeert de ferry Jadrolinija ons. Het is een 70 jaar oude stalen witte boot. Bewoners zijn emotioneel gebonden aan de oude boot, die een legendarische status heeft. Want de ferry gaat bij tij en ontij en vaart stipt op tijd. "Mijn dochter," zegt Zvone, "kijkt 's ochtends uit het raam en als ze de ferry het kanaal in ziet varen, is het tijd om naar haar werk te gaan."

BEROEMDE BEWONERS

Van de honderden half beboste eilandjes (in Kroatië zijn maar liefst 1.250 eilanden) in de archipel van Šibenik zijn er zes bewoond. Zoals de autovrije eilanden Zlarin en Prvic. Voor ons doemen de grijze natuurstenen huizen met geverfde luiken en rode pannen daken van Prvic op, het eiland dat het dichtst bij het vasteland ligt. Er zijn twee dorpjes (Pivic Luka en Sepurine) met in totaal 400 inwoners. De bekendste inwoner was ooit Faust Vrancic (1551) die in Šibenik woonde en hier zijn vakantiehuisje had en later zijn graf. Vrancic is de uitvinder van de

parachute. Aan hem is het Faust Vrancic Museum in het dorp gewijd. In de kleine baai liggen boten voor anker. We leggen aan bij de kade. Na de uitgebreide lunch met zwarte risotto en inktvis is het tijd voor fjaka – een typisch Kroatische siësta-vorm, maar ze noemen het ook een staat van zijn waarin je het leven makkelijk neemt, waarin je er tegelijkertijd wel en niet bent. Een staat waarin we reflecteren op onze omgeving hier. We ruiken een snuffe Balkan, maar vooral het Mediterrane. De Venetiaanse Republiek, die ooit heerste vanuit het noordoosten van Italië heeft maar

liefst 400 jaar geregeerd over de Adriatische Zee. Deze Italiaanse invloed is nog altijd merkbaar in de architectuur, in de levensstijl, in de gastronomie, en in de Italiaanse woorden die het Kroatisch doorspekken. Overigens hebben Venetiërs de Adriatische Zee lange tijd Golfo di Venezia genoemd.

Fjaka of niet: vanaf de kade plonst een schoolklas in zee. Het blijkt een schoolreisje uit de stad te zijn onder de vlag 'de eilanden leren kennen.'

WET- EN REGELGEVING

We gaan weer aan boord en zetten koers naar het eiland Zlarin. Na een

uurtje varen ligt Zlarin voor ons. Het is hartvormig en in de beschutte holte van het hart leggen we in de haven aan. Woonden hier vroeger een paar duizend mensen, nu zijn het er 150. Zlarin en bloedkoraal horen als kop en schotel bij elkaar. Eeuwenlang was het eiland bekend om de bloedkoraalvissers en hun boten. Daarvan is er nog één visser over in de anti-koraal wereld. In het piepkleine museum dat meer winkel dan museum is, geeft koraalvisser en juwelier Miro uitleg over de eeuwenlange geschiedenis van het vissen op koraal – iets wat vrijwel overal verboden is en ook hier, met steeds strengere wetgeving, op zijn laatste benen loopt. "Het was hier de Italiaanse school. Italië was de Riviera van bloedkoraal. In die tijd," zegt Miro, "waren de zeilboten – met volledige

10 Zicht op Šibenik. **11** Binnen de stadsmuren van Šibenik bouwde men de hoogte in.

12 Fraaie trappen, gevels en kerken verraden het Venetiaanse verleden van de stad.

11

uitrusting – vier maanden lang op zee. Rond middernacht voeren ze weg, zodat het boze oog hun niet kon volgen, naar de zuidelijke Adriatische zee tot aan Afrika. Op grote diepte oogsten ze het koraal. Het was pas de moeite waard als iedere boot met 100 kilo koraal terugkwam."

Hij laat zien hoe hij koraal oogst: met een houten kruis waaraan netten vastzitten. Dat verzwaarde gevaarte laat hij tot 70 meter diepte zakken. Daar schraapt hij het heen en weer langs rotswanden. Daardoor breekt het koraal af, wat wordt opgevangen in de netten. In zijn winkel liggen siera-

den van geslepen koraal en van de goedkopere takjes - een soort filligrain.

Over het eiland loopt een netwerk van wandel- en fietspaden. We lopen door het dorp, gebouwd op een helling. Huizen van natuursteen met rode en blauwe luiken voor de ramen. De geur van rozemarijn; de stammen van oude olijfbomen; steegjes en steile trappen. Hier en daar rijden een mini-tractors of verbouwde golfkarretjes. "Omdat", legt een inwoner uit, "we olijfgaarden hebben waar we naartoe moeten. Voorheen hadden we scooters, maar die kosten je verzekeringsgeld. Voor deze karretjes hoeven we niets af te sluiten."

Op een uithoek van het eiland staat het huis van Ante Maglica (1930), de uitvinder van de legendarische zaklantaarn Maglite (1978). Hij groeide hier op en vertrok als jongvolwassene naar de Verenigde Staten, waar hij zijn imperium opbouwde.

De zon is onder. Zvone start de motor en we varen tussen de wirwar van ei-

landjes terug naar Šibenik. Aan de kade vragen we Zvone naar de verboden woorden die je niet aan boord mag zeggen. Hij schrikt, nee, hij kan ze niet zeggen, hij moet zijn boot nog een paar honderd meter verder varen om in de oude vissershaven aan te leggen. Onmogelijk.

MEDITERRANE HISTORIE

De volgende dag verkennen we Šibenik. We gaan naar de piepkleine stamkroeg van Zvone in het oude stadsdeel, waar we zijn dochter treffen. Zij vist niet, maar gidst toeristen. Haar vragen we naar de woorden die je op een boot niet mag zeggen. Ze lacht. Niet alleen oude vissers zoals haar vader, ook haar broer, eveneens visser, gebruikt die woorden niet. Niet uit bijgeloof zoals de oude vissers, maar uit traditie. Kat, paus, konijn. Je mag die woorden alleen omschrijven. Zoals 'het dier met de grote oren.' Ook sommige vragen mag niemand op de boot stellen. Zoals: 'Waar ga je vissen? Of: 'Breng me de vis die je

12

vandaag gaat vangen.' Die vragen roepen ongeluk over iemand af."

Traditie en historie: die vind je volop in Šibenik. Beschermd door het estuarium en het fort ontwikkelde zich hier een groot Middeleeuws centrum met stadspoorten. Tot in de 18e eeuw hebben met name Venetiërs de stad gebouwd. Dat zie je terug in de architectuur. Dikke muren, luiken voor de ramen en ornamenten. Lopend door het oude, autovrije centrum valt de welvaart op. Er zijn aardig wat rijke huizen van families die met de handel in zeezout welvarend zijn geworden. Wat ook opvalt is de hoogte van de huizen: vier of vijf verdiepingen. Door de stadsmuren was er weinig ruimte voor de uitdijende bevolking, dus bouwde men de hoogte in. Je hoort, ziet en ruikt alles van elkaar: de steegjes zijn zo smal dat je je was tussen de huizen aan weerszijden van de steeg kunt ophangen. Die Mediterrane sfeer, inclusief emoties en passies, maakt Šibenik, zo zegt men, tot een fantastische stad om te wonen.

GOED OM TE WETEN

De meeste boten zijn op charterbasis te huur, vaak met kapitein, voor circa € 2.500,- per week. Op de boulevard van Šibenik vind je verhuurders van boten, met en zonder schipper. Voor een tour naar het Nationale Park Kornati (verder weg dan de vaarroute in het verhaal), zie www.ardura-travel.hr.

De eilanden Zlarin, Prvic en Krapan zijn eenvoudig met een eigen boot of huurboot te bezoeken.

Aanleggen: als er in de hoogzomer geen plek is om aan een kade aan te leggen, kun je voor anker gaan of aanleggen aan een boei. Een bord met een omgekeerd anker betekent 'verboden aan te leggen'. Aan de kade in Šibenik is vrij weinig plek. Net buiten het centrum ligt op het schiereiland een grote moderne jachthaven, Marina La Mandaline Lucica. Vrijwel in alle havens kun je gas en water tanken en is er elektriciteit.

Waterkaarten zijn verkrijgbaar in watersportzaken in Šibenik. Beste tijd van het jaar: mei of september.

De ferry Jadrolinija gaat naar de grootste eilandjes. De fiets kan mee.

Behalve varen in de archipel bij Šibenik kun je snorkelen, duiken, suppen of waterskiën.

Tip: vanuit Šibenik kun je een tour boeken naar het achterland, Krka waterfall, waar de Krka-rivier ontspringt en naar het Nationale Park Krka Waterfalls. De Krka-rivier mondt uiteindelijk na 22 km uit in het estuarium bij Šibenik.

Meer informatie: kijk op www.dalmatiasibenik.hr voor de regio en op <http://www.sibenik-tourism.hr/en/> voor de stad.

10

